Iunie 2010

Infrastructura verde

RO NATURĂ

© iStockphoto

Râurile reprezintă un element important al infrastructurii verzi

- Peisajul Europei a suferit o mai mare pierdere și fragmentare a habitatelor decât oricare altul. Aceasta constituie o problemă majoră pentru biodiversitate.
- Deși zonele naturale importante sunt acum în mare măsură protejate în cadrul Rețelei Natura 2000, speciile încă trebuie să poată circula între aceste zone pentru a supraviețui pe termen lung.
- O infrastructură verde va contribui la restabilirea legăturilor între zonele naturale existente și va îmbunătăți calitatea ecologică globală a zonei rurale în ansamblu.
- O infrastructură verde va contribui, de asemenea, la menținerea unor ecosisteme sănătoase, pentru ca acestea să ofere în continuare societății servicii valoroase precum aer curat și apă proaspătă.
- Investițiile în infrastructura verde se justifică din punct de vedere economic: menținerea capacității naturale, de exemplu prin reducerea efectelor negative ale schimbărilor climatice, este mult mai eficientă din punct de vedere al costurilor decât înlocuirea serviciilor respective pierdute cu soluții tehnologice mult mai costisitoare realizate de om.
- Cel mai bun mod de a dezvolta infrastructura verde constă într-o abordare integrată a administrării terenurilor și o amenajare a teritoriului strategică, făcută cu atenție.
- Toți utilizatorii de terenuri și toate sectoarele de politici trebuie să se implice de timpuriu în procesul dezvoltării unei infrastructuri verzi, alocându-li-se o parte a responsabilității în cadrul furnizării acesteia.
- Comisia Europeană elaborează în prezent o strategie pentru o infrastructură verde la nivelul UE ca parte a politicii privind biodiversitatea post-2010.

natură

COMISIA EUROPEANĂ

mediu

Faptul 1: Peisajul Europei este tot mai fragmentat

Comparativ cu alte regiuni ale lumii, UE face parte dintr-un continent cu o populație destul de densă, o mare parte a terenului fiind utilizată în mod activ. Prin urmare, multe dintre zonele naturale rămase sunt supuse presiunilor și riscă să devină fragmentate. Acest lucru afectează funcționarea ecosistemelor, care necesită spațiu pentru a se dezvolta și pentru a-și îndeplini rolurile.

Ecosistemele sănătoase fac parte din sistemul nostru de susținere a vieții, iar biodiversitatea stă la baza sănătății și stabilității ecosistemelor. Ecosistemele formate dintr-o mare varietate de specii prezintă o probabilitate mai ridicată de a rămâne stabile atunci când se înregistrează unele pierderi sau deteriorări decât ecosistemele cu funcții reduse.

Fragmentarea habitatelor este cauzată de o întreagă serie de factori diferiți legați de schimbările în utilizarea terenurilor, printre care se numără extinderea urbană, infrastructurile de transport și intensificarea practicilor agricole sau silvice.

Statisticile recente ale Agenției Europene de Mediu ilustrează cât de semnificative sunt aceste tendințe. O suprafață de aproximativ 8 000 km^2 a fost acoperită cu beton pe parcursul anilor '90, ceea ce reprezintă o creștere cu 5% a zonelor artificiale în numai 10 ani. În plus, între 1990 și 2003 au fost construiți 15 000 km de autostrăzi noi în UE.

Faptul 2: Fauna trebuie să poată exista în afara zonelor protejate

Zonele de bază – importante pentru speciile și habitatele rare și amenințate – sunt acum protejate în mare măsură prin Rețeaua Natura 2000, care conține 26 000 de situri și acoperă aproximativ 18% din teritoriul UE.

Cu toate acestea, trebuie luate de asemenea măsuri în privința celor 82% rămase din teritoriu dacă se dorește să se stăvilească pierderea biodiversității din Europa. Aceasta deoarece plantele și animalele sălbatice trebuie să poată să circule, să migreze, să se disperseze și să facă schimb de populații între zonele protejate pentru a-și asigura supraviețuirea pe termen lung.

Extinderea urbană, practicile agricole sau silvice intensive și rutele de transport prezintă obstacole semnificative și uneori de netrecut în calea circulației speciilor. De asemenea, acestea determină ca mediul în ansamblu să devină mai ostil și inaccesibil faunei.

Crearea unei infrastructuri verzi va contribui la restabilirea legăturilor între zonele naturale existente, de exemplu prin coridoare de trecere a animalelor sau alte locuri de trecere şi pasaje ecologice, îmbunătățind, de asemenea, calitatea ecologică generală a mediului în ansamblu pentru ca acesta să respecte mai mult fauna și circulația animalelor sălbatice.

Faptul 3: O infrastructură verde contribuie la menținerea unor servicii valoroase ale ecosistemelor

Pierderea zonelor naturale are repercusiuni care se extind dincolo de dispariția speciilor rare. Ecosistemele, care sunt stimulate de diversitatea vieții din cadrul lor, oferă societății o serie de bunuri și servicii valoroase, importante din punct de vedere economic, precum purificarea apei, fertilizarea solului, stocarea carbonului etc.

De asemenea, acestea joacă un rol central în combaterea schimbărilor climatice, protejându-ne împotriva inundațiilor și a altor efecte negative ale modificării condițiilor meteorologice. De exemplu, zonele inundabile intacte joacă un rol important în diminuarea impactului inundațiilor, prin stocarea apei și eliberarea treptată a acesteia în râuri și fluvii. Pădurile acționează ca rezervoare de carbon și previn eroziunea solului. Zonele umede absorb poluanții și ameliorează calitatea aprovizionării noastre cu apă dulce.

De aceea, investițiile într-o infrastructură verde se justifică din punct de vedere economic. Adoptarea de soluții umane pentru a înlocui serviciile pe care le oferă natura în mod gratuit nu constituie numai o provocare la nivel tehnic, ci este și foarte costisitoare.

Prin urmare, obiectivele globale ale unei infrastructuri verzi la nivel european sunt următoarele:

- menținerea biodiversității Europei, de exemplu asigurând coerența ecologică și conectivitatea Rețelei Natura 2000 (conform articolului 10 din Directiva Habitate);
- protejarea și restaurarea ecosistemelor naturale valoroase la un nivelul mai general pentru ca acestea să poată să furnizeze în continuare servicii valoroase umanității.

© iStockphoto

Asigurarea condițiilor necesare pentru ca natura să furnizeze serviciile valoroase ale ecosistemelor

© KINA - Jan vd Geld

Natura în zonele periurbane este importantă pentru conectivitatea peisajului

Faptul 4: Asigurarea condițiilor naturale necesare printr-o abordare mai integrată a utilizării terenurilor

O infrastructură verde în Europa poate fi dezvoltată utilizând o varietate de tehnici. Acestea pot cuprinde, de exemplu:

- Îmbunătățirea **conectivității** între zonele naturale existente pentru a contracara fragmentarea și pentru a accentua coerența ecologică a acestora, de exemplu prin protejarea gardurilor vii, a fâșiilor de vegetație pe marginea câmpurilor, a micilor cursuri de apă;
- Accentuarea **permeabilității peisajului** pentru a sprijini dispersarea speciilor, migrația și circulația, de exemplu prin utilizarea terenurilor într-un mod favorabil faunei și florei sau introducerea unor scheme ecologice agricole sau silvice care sprijină practicile agricole extensive;
- Identificarea **zonelor multifuncționale**. În astfel de zone, utilizarea compatibilă a terenurilor, care susține ecosistemele sănătoase biodiversificate, este favorizată în detrimentul unor practici mai distructive. De exemplu, acestea pot fi zone în care agricultura, silvicultura, activitățile de recreere și conservarea ecosistemelor funcționează toate în același spațiu. Astfel de combinații cu avantaje de ambele părți sau cu puține dezavantaje și numeroase avantaje pot aduce beneficii multiple nu numai celor care utilizează terenurile (fermieri, silvicultori, furnizori de servicii de turism etc.), ci și societății în ansamblu prin furnizarea de servicii valoroase ale ecosistemului precum purificarea apei sau îmbunătățirea solului și crearea unor spații atrăgătoare „de respiro", de care oamenii să se bucure.

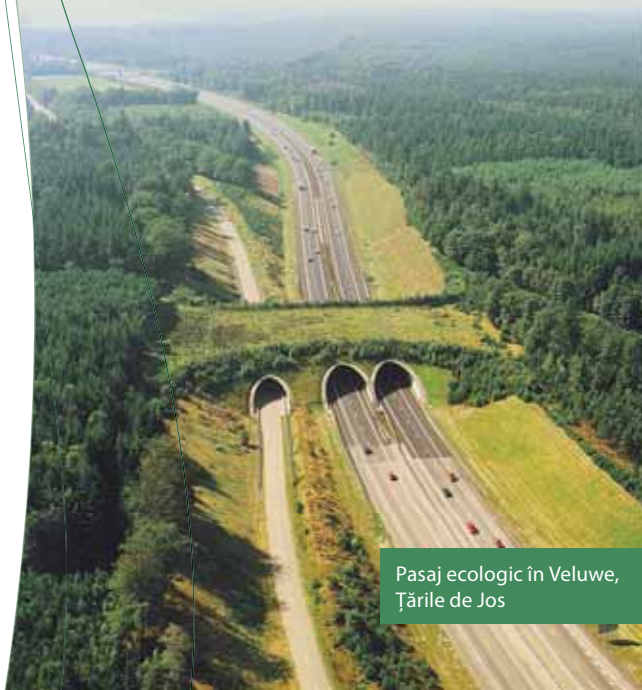
Faptul 5: Amenajarea teritoriului contribuie la crearea unei infrastructuri verzi

În practică, una dintre modalitățile cele mai eficiente de creare a unei infrastructuri verzi este adoptarea unei abordări mai integrate a administrării terenurilor. Aceasta, la rândul său, se realizează cel mai bine printr-o planificare strategică a amenajării teritoriului, care permite investigarea interacțiunilor spațiale între diferite utilizări ale terenurilor într-o arie geografică extinsă (de exemplu o regiune sau un municipiu). Planificarea strategică este, de asemenea, o modalitate de a reuni diferite sectoare pentru ca acestea să decidă împreună cu privire la prioritățile locale ale utilizării terenurilor în mod transparent, integrat și cooperant.

Amenajarea teritoriului poate ghida dezvoltarea de infrastructuri în afara siturilor sensibile, reducând astfel riscul fragmentării suplimentare a habitatelor. De asemenea, aceasta poate identifica modalități de a reconecta la nivel spațial zonele naturale rămase, de exemplu încurajând proiectele de restaurare a habitatelor în zone importante din punct de vedere strategic sau integrând elemente de conectivitate ecologică (de exemplu ecoducte sau locuri de trecere naturale) în noile scheme de dezvoltare.

Componente potențiale ale unei infrastructuri verzi:

- Zone protejate, precum siturile Natura 2000;
- Ecosisteme sănătoase și zone valoroase din punct de vedere natural în afara zonelor protejate precum zonele inundabile, zonele umede, zonele de coastă, pădurile naturale etc.;
- Caracteristicile naturale ale peisajului precum mici cursuri de apă, fâșii de păduri, garduri vii, care pot acționa în calitate de coridoare ecologice sau refugii pentru faună;
- Fâșii restaurate de habitat care au fost create având în vedere anumite specii, de exemplu pentru a contribui la extinderea dimensiunii unei zone protejate, la sporirea zonelor de hrană, de creștere sau de repaus pentru speciile respective și pentru a le ajuta în procesul de migrație/dispersie;
- Caracteristici artificiale precum ecoductele sau pasajele ecologice, care sunt concepute pentru a sprijini circulația speciilor dincolo de barierele insurmontabile ale peisajului;
- Zone multifuncționale în care utilizarea terenurilor care contribuie la menținerea sau restaurarea ecosistemelor sănătoase biodiversificate este favorizată în detrimentul altor activități incompatibile;
- Zone în care sunt puse în aplicare măsuri pentru a ameliora calitatea ecologică generală și permeabilitatea peisajului;
- Elemente urbane precum parcuri verzi, pereți verzi și acoperișuri verzi, care găzduiesc biodiversitatea și permit ca ecosistemele să funcționeze și să furnizeze servicii prin conectarea zonelor urbane, periurbane și rurale;
- Elemente naturale care contribuie la adaptarea la schimbările climatice și la reducerea acestora, precum mlaștini, turbării și păduri inundabile – pentru prevenirea inundațiilor, depozitarea apei și aportul de CO_2, oferind spațiu speciilor pentru a reacționa la condițiile climatice în schimbare.

Pasaj ecologic în Veluwe, Țările de Jos

Construirea unui pod ecologic peste o autostradă

Informații suplimentare:

Site-ul web al UE:
http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm

Buletinul informativ Natura 2000:
Numărul 27, decembrie 2009
http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/natura2000nl_en.htm

Lucrările atelierului:
„Atelier CE: către o infrastructură verde pentru Europa", martie 2009
http://www.green-infrastructure-europe.org/ și
http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm

Orientarea CE
Orientare privind menținerea caracteristicilor de conectivitate a peisajului de importanță majoră pentru flora și fauna sălbatică [conform articolului 3 din Directiva privind păsările (79/409/CEE) și articolului 10 din Directiva Habitate (92/43/CEE)] Aug 2007
http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/docs/adaptation_fragmentation_guidelines.pdf

Proiecte finanțate LIFE
Publicații privind proiectul LIFE de susținere a infrastructurii verzi.
http://ec.europa.eu/environment/life

Proiecte de cercetare ale UE
Proiectul EU COST nr. 341: Fragmentarea habitatelor din cauza infrastructurii de transport
http://cordis.europa.eu/cost-transport/src/cost-341.htm

© Uniunea Europeană, 2010

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei

Faptul 6: Instrumentele financiare ale UE pot fi utilizate pentru a susține dezvoltarea unei infrastructuri verzi

Diferite instrumente financiare ale UE pot fi utilizate pentru a susține crearea unei infrastructuri verzi. De exemplu, Fondurile de Dezvoltare Regională și Fondul de Dezvoltare Rurală oferă o gamă largă de instrumente care pot fi folosite pentru a îmbunătăți conectivitatea spațială și pentru a restaura ecosistemele naturale din întreaga zonă rurală. De asemenea, acestea pot fi utilizate pentru a sprijini diversificarea economică a utilizării terenurilor și crearea de zone multifuncționale de utilizare a terenurilor bazate pe menținerea ecosistemelor naturale.

În special, schemele ecologice agricole sau silvice pot susține măsurile de trecere la o producție extensivă, de limitare a utilizării pesticidelor sau îngrășămintelor și de încurajare a practicilor favorabile faunei care urmăresc restaurarea biodiversității și a funcționării ecosistemelor. De asemenea, acestea contribuie la menținerea caracteristicilor peisajului care sunt importante pentru conectivitate precum gardurile vii, marginile necultivate ale câmpurilor, fâșiile forestiere sau cursurile de apă.

În cadrul fondului UE LIFE-Biodiversitate pot fi co-finanțate proiecte care îmbunătățesc conectivitatea funcțională a habitatelor sălbatice și circulația speciilor între zonele protejate precum Natura 2000. LIFE-Mediu oferă, de asemenea, posibilități de a finanța elemente de infrastructură verde în zone urbane și peri-urbane și de a susține proiecte care stabilesc legături între zonele împădurite. În plus, acesta poate co-finanța proiecte care prevăd inițiative integrate de planificare care promovează abordări bazate pe ecosistem în vederea reducerii fragmentării și susținerii utilizării multifuncționale a terenurilor.

De asemenea, sectorul privat aplică în prezent măsuri de compensare în sprijinul biodiversității în cadrul schemelor de dezvoltare, ca parte a programelor de responsabilitate socială a întreprinderilor. În cazul în care sunt concepute ținând cont de aspectele ecologice, astfel de măsuri au potențialul de a crește semnificativ biodiversitatea zonelor care sunt sărăcite foarte mult din punct de vedere natural.

Faptul 7: Elaborarea unei strategii a UE privind infrastructura verde în întreaga Europă.

Elaborarea unei strategii UE pentru o infrastructură verde ocupă un loc important în noua politică a UE privind biodiversitatea post-2010. Acest lucru se datorează faptului că infrastructura verde este considerată ca fiind unul dintre principalele instrumente de contracarare a amenințărilor la adresa biodiversității care provin din fragmentarea habitatelor, modificarea utilizării terenurilor și pierderea habitatelor.

Infrastructura verde va juca un rol decisiv în integrarea biodiversității în alte politici precum agricultura, silvicultura, apa, domeniul marin și pescuitul, politica regională și de coeziune, adaptarea la schimbările climatice și reducerea acestora, transport, energie și politica privind utilizarea terenurilor. De asemenea, aceasta constituie un instrument important pentru directivele existente, cum ar fi Directiva-cadru privind apa, Directiva-cadru privind strategia pentru mediul marin, Directivele privind evaluarea impactului asupra mediului și evaluarea strategică de mediu.

În plus, se va acorda o atenție deosebită consolidării integrării aspectelor privind infrastructura verde în diferitele programe de finanțare a UE (de exemplu fondurile structurale și de coeziune, PAC, LIFE pe parcursul perioadei de programare financiară actuale și viitoare care începe în 2013) și îmbunătățirii coerenței ecologice a Rețelei Natura 2000.

În martie 2010, Consiliul European de Miniștri a stabilit un nou **obiectiv UE pentru protecția biodiversității în 2020:** *„UE urmărește să pună capăt pierderii biodiversității și degradării serviciilor ecosistemelor din UE până în 2020, să le restaureze atât cât este posibil, accelerând în același timp contribuția UE la evitarea pierderii biodiversității la nivel global".*

KH-31-10-314-RO-C

Imprimat pe hârtie reciclată căreia i-a fost acordată eticheta ecologică UE pentru hârtie grafică (www.ecolabel.eu)

Oficiul pentru Publicații

ISBN 978-92-79-16129-2